

İLİM İBADETTİR-3

Nureddin Yıldız'ın "Hadislerle Diriliş" (32.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Tıpkı namazın farzları-müstehapları-mekruhları ve bozan şeyleri olduğu gibi ilim için de bir fıkıh ve ilim adamının yaşam tarzı belirlenebilir. Ama biz her hâlükârda ilmi ibadet tarzı olarak hayatımızın bir yerine oturtuyoruz. Ümmet-i Muhammed olarak ilmimiz budur, âlimimiz de şu kimsedir diye belirliyoruz.

Beş noktadan âlimi ve ilmi ele almamız gerekir ancak imam-hatip lisesini bitirip Diyanet'te görev alarak bir camide namaz kıldıran kimseyi kastetmiyoruz. İlmî mirası Resûlullah'tan alıp Kur'an kıyamete kadar insanlıktan eksik olmasın diye üzerinde yük bulunan insanı kastediyoruz. Başına geçirdiği sarıkla çoluk çocuğunun rızkını temin eden, helal de olsa bu şekilde geçindirmeye çalışanı değil. İki arasında fark var.

Birinci perspektifimiz: Biz âlimleri peygamberlerin vârisleri olarak görüyoruz. Ebu Hanife'ye 'âlim' diyoruz ve Peygamber'in vârisi olarak görüyoruz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem altın, gümüş ve bakır bırakmadı ama ilim bıraktı. O ilme vâris olanlar da onun vekilleridirler.

Bununla ilgili bir hadis-i şerifi Ebu Davud (3641), Tirmizî (2682) ve İbni Mace'den (223) okuyabiliriz.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, *إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوْرَثُوا دِيْنَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَرَثُوا الْعِلْمَ* buyuruyor: "Âlimler peygamberlerin vârisleridirler. Peygamberler altın ve gümüş bırakmamışlardır; ilim bırakmışlardır. Kim ilmi aldıysa peygamberden büyük bir nasip kapmış demektir."

Bu, şüphesiz, basit bir ifade değil. Yani bir toplumda herkes vatandaş, herkes Müslüman, herkes camide namaz kılıyor ama Medine'de de herkes Müslümandı, herkes namaz kılıyordu ve herkes Peygamber aleyhisselamla hacca gitmişti. Bir farkla; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onların önündeydi. Bütün gözler Resûlullah'a yönelmişti ve her şey ondan bekleniyordu. Ulu'l-emr (emredip iş yaptıran) oydu ve sözü, son söz oluyordu.

Peygamberlerin vârisleri olan âlimler de bu konumda görülmelidirler. Onlar da bu konumu hak etmelidirler. Yoksa onları 'peygamberin vârisiymiş bunlar, maşallah, çok değerliymişler' deyip bir anıt eser gibi görmenin anlamı yok. Peygamberin vârisiyse âlim, peygamberi -nübüvvet hariç- gördüğün gibi görmen lazım onu. Nübüvvet hariç onun da peygamberin durduğu gibi durması lazım. Gözlerin, âlimlere yönelmesi ve âlimlerin de her şeylerine dikkat etmeleri lazım. Âlimler tarihî eser değil canlı bir örnek niteliğindedirler.

İki: Dinin ayakta kalması, ilmin ayakta kalmasına bağlıdır. Cehaletin içinde ilk kaybolacak olan dindir. Bu mantıkla bakarsak ilmi temsil ettiği için âlimin yokluğunu ilmin yokluğu, ilmin yokluğunu da İslam'ın yokluğu gibi görürüz. Bir zamanlar ümmet-i Muhammed'in hilafetinin kaldırıldığı dönemde, hilafetten sonra ardı ardına âlimlerin darağaçlarına gönderilmesinin ne demek olduğunu, üzerinden neredeyse bir asır geçtikten sonra anlayan bir nesil olarak biz meydandayız şu anda.

Neden bir metrelik bir bez parçası veya bir şapka uğruna İskilipli rahmetullahi aleyh darağacına gönderildi? Çok basit bir idam değil bu. O darağacında İskilip'ten gelmiş Atıf isimli biri asılmadı; Atıf'ın temsil ettiği ümmetin başını çeken ilim asıldı. Belki İskilipli Atıf, o zamana kadarki siyasî tercihleri açısından asılmayı 'hak etmeyecek' biriydi ama bir kere nasip ondan yanaydı. İlim namına ve ümmet-i Muhammed'i temsilen darağacına götürülen biri olmayı Allah ona nasip etti.

O darağacına çıktığı dakikadan itibaren de âlimlerin en büyüğü konumunda oldu. Çünkü asılırken herkes bildi ki bu darağacındaki adam, işlediği bir suçtan dolayı asılmadı; ümmet-i Muhammed'e kıyamete kadar unutulmayacak bir ders vermek istediler. Ondan sonra harf inkılabı getirilince sıkıntı olmasın, kılık kıyafet kanununu çok rahat uygulayalım, "jandarma ne derse o olur" denince sesi çıkmayan bir halk kitlesi olsun ve "bizim tarlaya bir öküz bir de hoca girdi. Hangisini çıkarayım?" fıkraları anlatılsın diye İskilipli ipe götürüldü.

Hakikaten de Atıf Hoca rahmetullahi aleyh, mesela bir Zahidü'l-Kevserî değildi. Erkeklikten ve dirayetten başka ipe götürülecek bir şeyi yoktu Atıf Hoca'nın, şehadeti yaşamaya tercih edecek şahsiyetinden başka bir ilmi bence yoktu. Eserleri denen kitaplara bakıyorum, bir Osmanlı kültüründe sıradan biri. Tam anlamıyla sıradan fakat bir kere kader onu yüceltti, şehadet makamına getirdi; kıyamet sabahına kadar Allah için can feda edenlerden olarak anılacak inşallah.

İnşallah bu dünyada gözlerimizi kapatmadan hilafeti göreceğiz diye umut ediyoruz çünkü küfür kudurmuştur. Küfrün kudurması ve Müslümanlar'ın içinden adam satın almaya başlaması, artık devrin hilafet devri olmaya başladığını gösteriyor.

O gün geldiğinde ve ihya törenleri yapıldığında, itibar-ı şahsiyet ilk defa yapıldığında Atıf Hoca da ihya edilecek inşallah. Bizde anıt-heykel dikmek olmayacağı için binlerce caminin, medresenin adını 'İskilipli Atıf' diye ihya edecek nesil inşallah. Çünkü İskilipli Atıf, ümmetin şahsiyetidir ve bu şahsiyeti kıyamete kadar ezilsin diye ipe götürüldü. Ümmetin akli başına gelip de toparlanmaya başladığında, Atıf ismi ayağa kalkacaktır Allah'ın izniyle. Ona bunu şehadeti kazandırdı.

Âlimin varlığının, dinin hayatta ve canlı olduğunun belgesi Bakara suresinin 129. ayetidir.

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

İbrahim aleyhisselamdandan itibaren bir dua: "Rabbim! Bunların içinde birini gönder. Bu gönderdiğin onlara senin ayetlerini okusun, hikmetleri söylesin, onları arındırsın. Çünkü sen Azîz'sin, Hakîm'sin."

Şüphesiz ki İbrahim aleyhisselamın bu sözü, Mekke'de bıraktığı İsmail'in soyundan gelecek birine yani Efendimiz sallallahu aleyhi ve selleme işaret ediyor. Yani bu ayet İmam Ebu Hanife rahmetullahi aleyhi göstermiyor, direkt ona işaret etmiyor. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi gösteriyor, ondan önceki İsa aleyhisselamı gösterir ama وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ (ulema peygamberlerin vârisleridir) demiştik. Nerede Muhammed'i gösteriyorsa Ebu Hanife'yi de onun temsilcisi olarak gösteriyor.

Resûlullah'ın valileri bir yere gittiklerinde Resûlullah olarak gitmediler, Resûlullah aleyhisselamın valisi olarak gittiler. Dolayısıyla insanlar valilerini, Resûlullah'ı dinler gibi dinlediler. Ortada Resûlullah'a bağlı olmak diye bir şey söz konusu.

Demek ki bu ümmetin içinde Allah'ın kitabını okuyacak, hikmeti canlı tutacak, insanların ahlakî arınmalarını ve vasıflı mümin olmalarını sağlayacak bir kitle bulunması gerekiyor. Bunun için İbrahim aleyhisselam böyle bir dua yaptı. Elhamdülillah, âlimler kıyamete kadar bu vazifeyi icra edecekler.

Birinci ve ikinci noktaların doğal sonucu olarak **üçüncü** nokta da şudur: Âlim ilmini yaymaya mecburdur.

Âlim, maaşını helal ettirecek kadar değil ilmin hakkını verecek kadar çalışmak zorundadır. Eğer âlim, "Ben aldığım parayı kendime helal ettirdim" demekle yetinirse biraz sonra okuyacağımız hadis-i şerif onun başına dert olur.

Evet, âlim hastalanıp yatağa düşebilir. Evet, âlimin eli kelepçelenebilir, dili zincirlenebilir; ama hayatı yerinde olduğu sürece yazacak, konuşacak veya dolaşacak; bir şey yapacak âlim. Herkesin kabiliyeti farklı. Allah kimine, kabiliyet olarak yazmayı vermiştir; o yazarak ihya edecek. Kimine konuşma kabiliyeti vermiştir, o konuşarak ihya edecek. Kimine hem yazma hem konuşma kabiliyeti vermiştir. Kimine talebe yetiştirme kabiliyeti vermiştir. Kimine medrese idare etme kabiliyeti vermiştir. Herkes her şeyi yapacak diye bir kural da yok.

Âlim illa kitap okutacak değil. İlla vaaz edecek değil. İlla ders ve talebe okutacak demiyoruz. Herkes farklı ve İslam toplumunda her şeye ihtiyaç var. Herhangi bir alan lüzumsuz değil. Medrese idare edecek adamın işi başka, talebenin derdini anlayacak, şeytanın hilelerine karşı tedbirli olacak âlim başka, orada ders verecek de bambaşka. Hepsî âlim ama kimlikleri farklı. Allah kime hangi kabiliyeti verdiyse özellikle o alanda beni Allah seçti deyip çalışacak.

Babam, Ömer Nasuhi Bilmen rahmetullahi aleyhile çok oturmuş kalkmış. Bir hatırasını bana belki yirmi defa anlatmıştır: "Ömer Nasuhi Bilmen rahmetullahi aleyh, bir soruyu düzgün cümlelerle anlatamayacak kadar konuşmayı beceremezdi, derdini anlatamazdı" diyor. Bir düğünde, "tebrik ederim sizi, Allah mübarek etsin" demek bile onun için zor bir şeymiş ama kitaplarına bakıyorsun, rakipsiz mübarek. Masasında derya; mikrofonun karşısında yok. Bu durum Ömer Nasuhi Bilmen için bir eksiklik değil. Neden olsun ki: Ümmet-i Muhammed'in âlimi, yazarak âlimlik yapmış hem de ne çetin bir dönemde...

Âlim kimse ne kadar âlimse ve hangi kabiliyeti varsa onu yapmaya mecburdur. Ayet buyuruyor:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ

"Biz, şu indirdiğimiz kitabı ve hidayeti insanlara açıkladıktan sonra bunu gizleyenler (gizlenmesine neden olanlar), Allah'ın lanetledikleridir ve bütün lanet edenlerin lanetine uğramışlardır."

Peygamber böyle bir şey yapmaz. Yani Allah'ın indirdiği kitabı saklamaz, gizlemez, gizlemedi zaten. Bu ayet kime öyleyse? Yahudi hahamlarına, Hıristiyan papazlarına ve Müslümanlar'ın âlimlerine. Çünkü Müslümanlar'ın umudusun sen. "Bu dönem kritik, sürülürüm..." gibi gerekçelere dayanarak Müslümanlar'ın muhtaç olduğu şuurunu vermiyorsan, yanlış yönlendiriyorsan, cihat ayetlerini gizliyorsan veya tahrif ediyorsan bu ümmet-i Muhammed'e hıyanettir.

İlmin ibadet olmasının gerektirdiği **dördüncü** nokta: Âlim olmayanların da âlimlerle bir arada olma ve âlimlerden öğrenme mecburiyeti vardır. Âlimlerin öğretme mecburiyeti nasıl varsa âlim olmayanların da öğrenme mecburiyeti var. Âlim öğretmeyerek, âlim olmayan da öğrenmeye yanaşmayarak vebale girer.

Bu da Allah'ın emridir. Enbiya suresinin 7. ayeti:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ

“Senden önce biz hep vahyettiğimiz adamlar gönderdik.” Yani hep peygamberlere vahyettik.

Nahl suresinin 43. ayeti:

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Bilmiyorsanız bilenlere sorun.”

Burada şöyle bir sonuç karşımıza çıkıyor: Bir Müslüman, “Ben gusül abdestini nasıl alacağıma dair hükümleri Allah'ın dininden öğrenmek istiyorum” derse bir âlim de “şöyle şöyle olacak” demek zorunda. Âlim olanın da olmayanın da ortak paydaları mümin olmaktır. Birinin öğretmek, öbürünün öğrenmek mecburiyeti vardır. Öğretmeye de öğrenmeye yanaşmayan da kıyamet günü mesuldür. Hiç kimse Allah Teâlâ'nın ayrıcalıklısı değil. Birine bilmediğini öğrenmeyi emretmiş, öbürünü de bildiğini öğretmezse lanet ile tehdit etmiş.

Herkes mesuldür. Çünkü söz konusu olan Ahmet-Mehmet'in ilim öğrenmesi değildir; söz konusu olan Allah'ın şeriatının kıyamete kadar ayakta kalmasıdır.

Bu ümmet eğer; korktuğu için cihadı, gençleri üzmemek için filanca spor çeşidini, kadınları üzmemek için de hadis-i şeriflerin bir bölümünü gizleyeyim derse gizlenen şey bizatihi Allah'ın dinidir. Bir kuşak yirmi beş-otuz sene bir bilgiden mahrum olduğunda en az üç kuşak bundan etkilenir. Onlar nesil yetiştirirken İslam'ın o bölümünden eksik yetiştirler. Bir vidası eksik arabanın yola çıkamadığı gibi bir hükmü olmayan veya unutturulmuş İslam da herhangi bir şekilde ortaya İslam diye konamaz en azından.

Burada **beşinci** noktaya geliyoruz: İlim/âlim sektörel değeri olan bir şeydir.

Müslüman toplumda âlimlik para eder. Neden?

Bir adam cennet umuduyla yaşar. Adeta o cennete gidişe ait bütün kulvarlar ve yollar âlime açılıyor. Âlimin ilmi üzerinden dünyalık kazanma tehlikesi, yani cennet yerine para ve şöhret beklentisi, makamını koruma düşüncesi, keyfinden feragat etmesi ve bunun da ötesinde, temel şeriat prensiplerine aykırı şeyleri ve aklına şeytanın getirdiği vesveseleri insanlara ‘din’ diye aktarması...

Tıpkı bir doktor gibidir âlim. Hasta önüne geliyor, naçar. Doktor “yılan ye” dese hasta yiyecek, doktor dedi çünkü. Ne bilsin adam, bu hoca mutezile kafalıdır. Doktor nasıl on dakika gecikse hastanın hayatına mal olacak bir hata yapmış olur; âlimin de on yanlış kelimesi bir insanın iman ve din hayatının sıfırlanması gibi bir sonuç doğurabilir. Bu ümmetin âlimi, peygamberine vâristir demek bunun için sıradan bir laf değil. Büyük bir bedel istiyor.

Ali radiyallahu anh döneminde çok büyük fitneler oldu. Aynı fitneler Osman radiyallahu anhin son döneminde de vardı ama Ebu Bekir ve Ömer radiyallahu anhuma dönemi, güllük gülistanlık denebilecek bir dönemdi.

Ümmetin başında olduğu zamanlarda bir kişi Ali radiyallahu anha gelmiş ve “Ya emire’l-müminin! Ben Ebu Bekir ve Ömer dönemine rastladım. Ne mübarek günlerdi. Çok iyi idare ediyorlardı” demiş. Bu cümlelerin altında “sen beceremiyorsun” ifadesi yatıyor. O adama buyurmuş ki: “Doğru söylüyorsun. Çünkü Ebu Bekir’le Ömer’in arkasında ben vardım. Benim arkamda da sen varsın.” Muhteşem bir söz bu. Buyurulacak bir söz. Radiyallahu anh.

Hadis gibi sağlam bir bilgi olmadığı için bu sözün kaynağını zikredemiyoruz.

Âlimlerimizin dünyaya tenezzülsüz olmaları elbette istenen bir durumdur ama Allah, şükürü yapılmayacak bir nimeti niye versin? Hâlâ zeki çocuklarını tıbbı veya mühendisliğe, orta hâlli çocuklarını da iyi ihtimalle Kur’an ilimlerine ayıran bir ümmete Allah niye Ebu Hanife’yi versin ki? Hak etmediğini verse zulmetmiş olur.

Bakara suresinin 44. ayeti: أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

“İnsanlara iyi olmalarını söylüyorsunuz, kendinizi niye unutupyorsunuz? Hâlbuki kitabı siz okuyorsunuz.” Yani bunun bir hesap konusu olacağını düşünmüyor musunuz?

Tevbe suresinin 34. ayeti:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ

“Ey iman edenler! Yahudiler’in hahamlarının ve papazlarının pek çoğu, insanların mallarını hak etmedikleri şekilde yiyorlar.” Ruhbanlıklarını ve hahamlıklarını kullanarak insanları yönlendiriyorlar. İnsanlara bina yaptırıp o binaya kendileri oturuyorlar.

“O varlıkları zaten Allah'ın yolunu tıkatıyor.”

Allah Teâlâ hahamları-papazları anlattı ama müminlere anlattı. Yani onlar böyle yaptı da Allah'ın peygamberinin vârisi olma haklarını kaybettiler. Ayet, ‘böyle bir hatanın sonucu budur, haberiniz olsun’ demiş oluyor.

Al-i İmran suresinin 187. ayeti:

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبَيَّسَ مَا يَشْتَرُونَ

“Allah, kendisine kitap verdiklerinden söz almıştı. ‘Bunu insanlara açıklayacaksınız, gizlemeyeceksiniz’ demişti.”

İlim bu demek. Böyle âlim olmak demek, Allah sana kitabını ezberletecek demektir. Allah sana Peygamberi’nin hadislerini ezberletecek demek; bu demektir. “Bu sözü geriye attılar.” فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ

“Sözleşmeyi yırtıp attılar.” وَأَشْتَرُوا بِهِ تَمَنَّا قَلِيلًا “Allah, bu sözleşmenin gereği olarak cennet verecekti. Onun yerine çok basit bir şeyi tercih ettiler.” Maaş, eşantıyon, koltuk, unvan...

“Çok kötü bir şey satın aldılar.” فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ

Bütün bunlardan şöyle bir sonuç mu çıkarıyoruz: Demek ki bizim âlimden nasibimiz yokmuş. Nasıl Mescid-i Aksa kâfirlerin elinde esir düştüyse âlimler de gitti aramızdan. Biz nasipsiz nesiliz...

Bu yanlış. Bu anlattığımız bir yoğunluktan kaynaklanıyor olabilir ama ümmetin âlimlerinin tamamı böyle değildir, elhamdülillah. Hâlâ Ebu Hanife'nin sinyallerini veren ve Ebu Hanife'den aktarımlar yapan âlimler var. Bize cihadı hatırlatan âlimlerimiz var.

Âlimlerin hepsi koltuk uğruna Allah'la yaptığı sözleşmeyi atmıyorlar. Evet, büyük bir kısımda böyle bir sıkıntı var ama tamim yapmak yani genelleştirip hepsi böyledir demek batıl bir şey olur. Hepsini böyle olsa zaten dünyanın yarısını olmazdı. Allah âlimlerin tamamını aldıysa ve ilim de süfahanın elinde kaldıysa zaten İsrail aleyhisselam da alarm veriyor demektir.

Selef uleması yani Ebu Hanife düzeyindeki âlimler, ilim deyince Kur'an ve Kur'an'la bağlantısı olan şeyi anlıyorlardı. Bu, ilimle bilim bir miktar ayrı mı diye sorulabilecek bir noktadır. Coğrafyayı reddetmediler, matematiği de medreselerinden kaldırmadılar ama matematiği, Kur'an'a hizmeti kadar ölçtüler. Matematiği Kur'an'a hizmet ettirdiler. Kur'an'ı, ramazanda sadaka toplamak için matematiğe hizmet ettirmediler.

İdealimizdeki âlim profilini oluşturan eski ulema, ilim deyince Allah'ın kitabı Kur'an, o Kur'an'ın hizmetinde hadis-i şerif ve hadis-i şerifin hizmetinde diğer ilimler diye bir sıralama yapmıştır. Mevcut ilim anlayışında ise ilim, okunan her şeyin adıdır. Okuyor. Ne okuyor? İlim. Ebu Hanife'ye göre ilim; Kur'an ve Kur'an'la bağlantısı kadar her şey. Şimdi ise ne okuyorsan ilim o. Herkes de âlim mübarek! Gazetecilik bölümü okumuş. Nasıl yalan üreteceğine ve bir haberi tıraşlayıp-cımbızlayıp bir adamın helaki için nasıl kullanabileceğine dair sanat üretiyor ve o da ilim oluyor. Yokluğu manasında değil ancak böyle kullanan da diploma alıyor, bunu tespit edelim.

Eski âlimlerimiz ilmi, namaz gibi bir ibadet görüyorlardı. Yeni âlimler ise yaptıkları işi iş olarak görüyorlar. Sabah sekizden önce işine gitmiyor çünkü kanun sekizde orada bulunmayı söylüyor.

Siyeru Alami'n-Nübela'dan bahsederken sık sık zikrettiğimiz Zehebî, Şam'da beş medrese idare ediyormuş. Bunlar yan yana medreseler de değil. O arada kitap yazıyor, gece ibadetlerini yapıyor çünkü kolunda saati yok... Şimdi ise sekiz-beş mantığı var. Memur kafalılık. Çünkü ibadet diye düşünmüyor yaptığını.

Sözünü ettiğimiz âlimler ilmi hiçbir zaman basamak olarak kullanmamışlardır. Dikkat ediniz, hep Ebu Hanife rahmetullahi aleyhi örnek veriyoruz, şefaatine nail olmak için inşallah. Ebu Hanife ilme basıp âlim olduktan sonra “şöyle bi' Bağdat kadısı olalım...” diye gerilmedi. Gel Bağdat kadısı ol, denilince kabul etmediği için zindana atıldı üstelik. Yani diplomalarını çıkarıp ‘ben buradayım’ demediler hiçbir zaman. Gizlediler diplomalarını.

Onlar için ilim, basılıp başka yere yükselecekleri bir şey değildi; Allah'a yükselecekleri ve miraç edecekleri ibadetti. Şimdi ise zaten diploma ve ilim sahiplerinin büyük bölümü Diyanet'te başka türlü görev alamayacağı için imam-hatip bitiriyor veya başka bir iş yapıyor.

Eskilerin ilminde “Kimden aldın?” sorusu vardır: “Hocan kim?”

Suyutî’den ders okumuş. Hocası muhteşem demektir. Çünkü Suyutî’nin hocası belli, onun hocası belli, onun hocasının hocası belli... onun hocası Übey ibni Kab, onun hocası Resûlullah aleyhisselam, onun hocası Cebrail ve Cebrail’in de kaynağı belli.

Ezher’de yirmi sene okuyarak diploma ve doktora alıp gelmiş biri, Türkiye’de ilahiyat fakültelerinden birine müracaat ediyor. Londra’nın bir üniversitesinde de papazlar ve hahamlardan oluşmuş bir fakülteden doktora yapıp gelmiş biri de o okula diplomasını koyuyor. İkisi de müracaat ediyorlar. Tercih kimden yanadır?

Ezher 1060. senesinde. 1060 senedir âlim yetiştiriyor ümmet-i Muhammed’in Ezheri. Diğer üniversite de yüz elli senelik ve papaz yetiştirmek için kurulmuş. Ezher’den alınmış diplomayla eşit sayılıyor.

Gerçi buna da hamd etmek gerekiyor. On sene önce eşit de sayılmıyordu zira.

Bir diğer nokta: Önceki âlimler halkın camisinde görülen insanlardı. Şimdiki âlimleri ofisinde ziyaret edebilirsiniz. Güvenlik nedeniyle mahalle mescidine çıkmayabilir şöhretli bir âlim, bu olabilir ama hiçbir âlim de mi mahalle mescidinde görülmez? Bu eskiyle yeni arasındaki çok ciddi bir farktır.

Önceki âlimler ilimde ağırlaştıkça ahiret korkuları artmıştır. Şimdiki âlimlerin ise ilimleri ve unvanları çoğaldıkça dünyaya bağları çoğaldı. Hepsini için geçerli olmadığını söyledim zaten ama her gözümüze çarpan da böyle olursa bize böyle söylemek düşmektedir.

Ve bir noktadan daha tespit yapabiliriz. Önceki âlimler kâfire benzemeyi zillet kabul ediyorlardı; yaşantıda da başka her şeyde de. Şimdi kâfire benzememek kompleks görülüyor.

Hadis dersine kravatsız gelemiyor, ‘molla görüntüsü’ vermemek için. İlminin ağırlığıyla gönülleri fethetmek yerine, görüntüsüyle göz doldurmaya çalışıyor.

İlim, vahiy bilgisi, Resûlullah’tan duyup yaydıklarımız onurlanmak için yeterli olmuyorsa çok işimiz var demektir. Âlimlerin işi bitmez tükenmez demektir. Âlim değil sıradan bir müminin bile ilmi yeterli bulması lazım, kalbi yerden göğe kadar onurlu ve huzurlu olması için.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.